

BESCHERMDE PLANTEN IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Struikhei (*Calluna vulgaris*)

Deze plant met witte of roze bloemen – en alle tussenliggende schakeringen –, wordt door velen herkend als 'heide', maar is in feite een nichtje van de echte heide. Deze kleine struik vormt een fraai bloementapijt in de zomer.

Struikhei groeit in Europa en Klein-Azië. Het is de nationale bloem van Noorwegen. De plant werd in Nieuw-Zeeland geïntroduceerd en is er zo overheersend dat ze de inheemse soorten verdringt.

Struikhei is een belangrijke voedselbron voor schapen en reeën, die haar altijdgroene bladeren ook kunnen eten wanneer de bodem en de meeste andere planten bedekt zijn onder een laag sneeuw.

Voor bijenhouders is deze sterk honingdragende plant een zegen: de nectar van de struikhei bevat veel suiker (24%, voornamelijk saccharose) en elke bloem produceert gemiddeld 0,12 mg suiker per dag. Haar honing wordt gekenmerkt door een gelatineuze textuur.

STRUIKHEI HERKENNEN

Struikhei is een heester die onderaan verhout is: houtstof (lignine) is een stof die plantenweefsel waterdicht en resistent maakt. Daardoor is de plant stijver, sterker en beter dan andere planten beschermd tegen schade door weersomstandigheden, parasieten of microben.

Struikhei kan 30 centimeter tot één meter hoog worden en draagt vele dicht opeen groeiende, rechtopstaande en min of meer kronkelende takken.

Op de takjes zitten erg kleine, schilfervormige blaadjes met een piepklein steeltje. De bladeren zijn winterhard. Hoewel de bladkleur oorspronkelijk groen is, zien we in siertuinen tegenwoordig de meest uiteenlopende kleuren: crèmekleurig, geel, oranje, felgroen, zilver, enz.

De kleine, klokvormige bloempjes zijn gelijkmatig gevormd en gegroepeerd op ranke aren. Van juli tot oktober komen ze uitbundig tot bloei op het bovenste deel van de takken. Hun kleuren variëren van paars tot roze, lila, violet, soms erg bleek tot wit. Na de bloei verkleuren de bloempjes tot bruine klokjes die aan de planten blijven hangen in de winter. De vruchten zijn minuscule, grijze, behaarde dopjes die de zaden bevatten.

CC Willow

CC Léna Gahéry

VOORTPLANTINGSWIJZE

Struikhei plant zich hoofdzakelijk voort via haar piepkleine zaadjes, die gedurende lange tijd blijven leven (tot wel honderd jaar). De zaadjes rijpen in het late najaar of in de winter en worden verspreid door de wind.

Vegetatieve voortplanting door aflegging is ook mogelijk: takken die in contact komen met de grond schieten wortel en vormen zo nieuwe planten.

IN WELK MILIEU GEDIJT ZE?

Struikhei komt voor op zure, goed gedraineerde bodems. Ze houdt van een droog tot vochtig klimaat met voldoende zonneschijn. Ze groeit op open plekken en bermen, op voorwaarde dat de grond er zuur is.

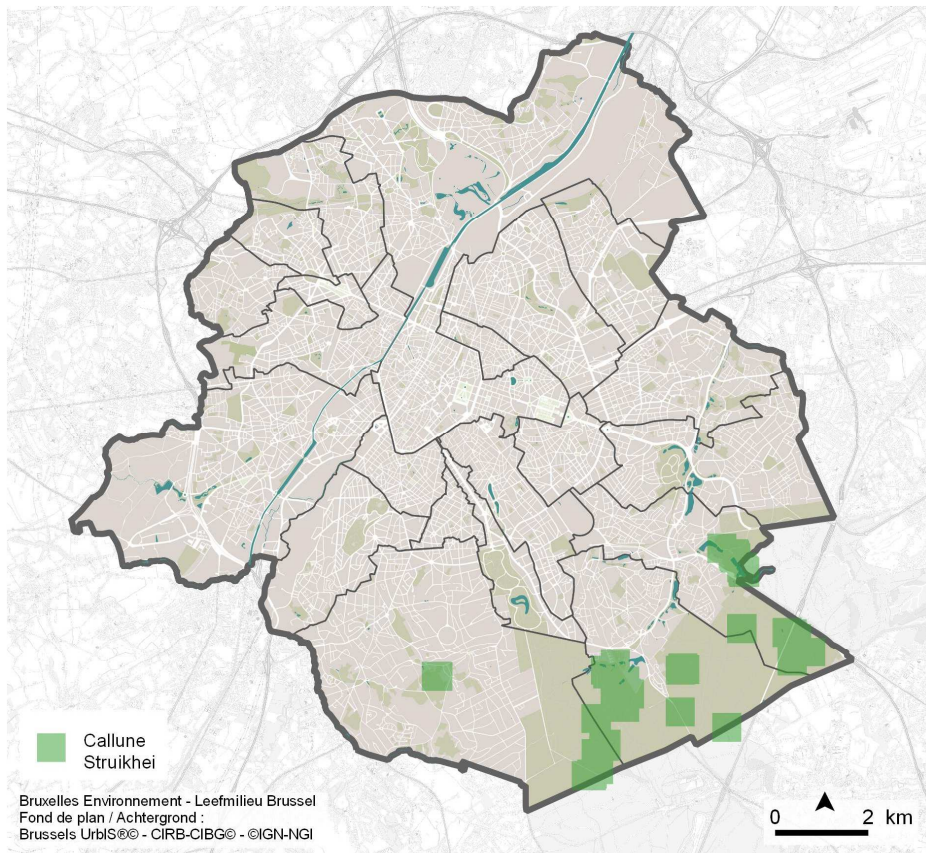
De voorheen op grotere schaal in Brabant verspreide struikheidelandschappen worden beschouwd als landschappen van Europees belang. Ze zijn geklasseerd als te beschermen of te herstellen milieu. Daarom bevorderen de bosbeheerders van het Zoniënwoud de groei van struikhei, vooral op plaatsen waar de omgevingsomstandigheden gunstig zijn. Op deze terreinen zijn ongewenste bomen, zaaisels en plantengroei verwijderd of verplaatst. Vervolgens werd de bodem tot op geringe diepte afgegraven om de zuivere humus bloot te leggen die weleens slapende struikheizaadjes bevat, die wachten op gunstige omstandigheden om tot ontwikkeling te komen.

Het herstel van de natuurlijke heide- en bremlandschappen zorgt voor de heropleving van planten- en diersoorten die kenmerkend zijn voor dit biotoop.

Om voor de hand liggende redenen wordt deze plant ook erg gewaardeerd door tuinaanleggers en landschapsarchitecten. Door haar mooie kleuren en dichte bloemendek, haar lange bloei en winterhard gebladerte is de struikhei een mooie sierplant.

VERSPREIDING IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Struikhei groeit in het Zoniënwoud en in een aantal zanderige gebieden rondom. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt zij enkel aangetroffen in droge gebieden, omdat vochtige zones een te voedselrijke en onvoldoende zure bodem hebben. De plant is niet wijdverspreid omdat haar bijzondere leefgebied sterk afgenomen is in Brabant. Haar geliefkoosde milieu, dat gekenmerkt wordt door een arme grond en niet te schaduwrijk is, heeft geleidelijk plaats moeten ruimen voor de verstedelijking van de Brusselse en Brabantse plateaus.

ANEKNOTE

Haar naam "calluna" is afgeleid van het Griekse "callunein" wat "vegen" betekent: haar takken werden vroeger gebruikt om bezems van te maken.

Struikhei werd vroeger in verband gebracht met witte magie. Het is een beschermende plant die voorspoed brengt. In Bretagne gelooft men dat deze plant spoken verdrijft. In Schotland gelooft men dat een meisje dat een takje witte hei vindt, binnen het jaar zal huwen.

Struikhei is een ingrediënt van gruit, een kruidenmengsel dat in de middeleeuwen werd gebruikt als smaakmaker bij het brouwen van bier. Tegenwoordig is het gebruik ervan sterk gereguleerd:

struikhei moet zorgvuldig worden schoongemaakt vóór het brouwproces, omdat het onderste bladgedeelte een bedwelmende en hallucinogene substantie kan bevatten.

De bloemtoppen hebben geneeskrachtige eigenschappen: ze zijn vochtafdrijvend, bloedzuiverend en ontsmettend. In alcoholische brouwsels behandelt het reumatische aandoeningen en in kompresvorm geneest het striemen.

BEHOUD VAN SOORTEN

Europese context

De biodiversiteit in Europa wordt beschermd door twee Europese richtlijnen. Deze bevatten nauwkeurige informatie (lijsten) over de verschillende soorten habitats en dier- en plantensoorten die beschermd moeten worden. De lidstaten zijn verplicht om beschermingszones te definiëren. In Europa vormen al deze gebieden samen het Natura 2000-netwerk.

Brusselse context

In maart 2012 keurde het Brussels Hoofdstedelijk Gewest de Ordonnantie goed betreffende het natuurbehoud, die de Europese richtlijnen omzet.

Doelstellingen: de bescherming, het beheer en het herstel van wilde flora- en faunapopulaties en hun habitat, maar ook van andere natuurlijke habitats en ecosystemen op het land en in het water. Om deze doelstellingen te bereiken, moeten onder andere verschillende maatregelen worden getroffen voor het behoud en het herstel van de kwaliteit van het leefmilieu.

Leefmilieu Brussel voert een gedifferentieerd beheer, dat een aangepaste interventie in de verschillende natuurlijke milieus beoogt, zodat de fauna en flora zich optimaal kunnen ontwikkelen. Enkele voorbeelden: halfjaarlijks maaien van graslanden en wegranden, aanleg van oevers van vijvers, uitdunnen van bomen (voor meer lichtinval), bannen van pesticiden, enz. Het Zoniënwoud maakt het voorwerp uit van een specifiek beheerplan, dat noodzakelijk is voor het behoud van zijn biodiversiteit.

Bescherming van de soorten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Er bestaan twee types van soortenbescherming :

- bescherming die verband houdt met de biotoop van de soort (in een Natura 2000-gebied) ;
- directe bescherming van de soort, ongeacht de plaats waar ze voorkomt (zelfs in uw tuin).

Wat zijn de gevolgen van het beschermde statuut voor elk van ons ?

Er bestaan strikte maatregelen om de soorten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te beschermen. Het is verboden om :

- deze soorten te plukken, te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of opzettelijk te vernietigen in hun natuurlijke verspreidingsgebied en in de zones waar ze actieve beschermingsmaatregelen genieten ;
- exemplaren die uit de natuur werden gehaald te bezitten, te transporteren, te verhandelen of te ruilen.

Specifieke bescherming van struikhei :

Struikhei geniet een rechtstreekse, geografisch beperkte bescherming: het is een kenmerkende plant van het Natura 2000-gebied "Droge heide", die vaak aanwezig is in de lichtrijke delen van zuurminnende bossen, zoals zuurminnende beukenbossen.

STRUIKHEI IN EEN OOGOPSLAG

Familie	<ul style="list-style-type: none"> - De enige vertegenwoordiger van het <i>Calluna</i>-geslacht van de <i>Ericaceae</i>-familie, een plantenfamilie met eerder kosmopolitische bloemen. - Van deze soort zijn 400 variëteiten afgeleid, die werden geselecteerd op basis van hun vorm, bladkleur en bloemkleur.
Namen	<ul style="list-style-type: none"> - Latijnse naam: <i>Calluna vulgaris</i>. - Andere namen: zomerheide, bezemheide, Common Heather (Engels), Callume, Bruyère commune (Frans), Besenheide (Duits).
Categorie	<ul style="list-style-type: none"> - Halfheester, inheems. - Erg sterk, verdraagt temperaturen tot -20°C. - Nectarplant. - Winterhard met groenblijvend blad.
Habitat	<ul style="list-style-type: none"> - Zonnig tot half-schaduwrijk. - Droge en koele tot vochtige omgeving. - Heiden, bosrand, bos, open plekken, weiden (alle omgevingen met zure gronden). - Decoratief en kleurrijk in de tuin.
Bloeiperiode	<ul style="list-style-type: none"> - Lange bloei van zomer tot begin najaar: juli tot september/oktober.
Bloesemkleur	<ul style="list-style-type: none"> - Doorgaans paarsachtig tot roze, soms bleker tot wit.
Dichtheid per m²	<ul style="list-style-type: none"> - Ongeveer 6 planten.
Bodemsamenstelling	<ul style="list-style-type: none"> - Steen, zand, leem. - Altijd zure grond.
Verspreiding	<ul style="list-style-type: none"> - Stekken en zaden.
Plantperiode	<ul style="list-style-type: none"> - Voorjaar of najaar.
Ziekten en plagen	<ul style="list-style-type: none"> - Kan wortelrot ontwikkelen in een warm en vochtig klimaat. - De plant kan aangetast worden door rupsen van verschillende vlindersoorten. - Struikhei is een waardplant voor de heidekever.
Risico's	<ul style="list-style-type: none"> - De plant kan een aantal giftige metalen, radionucliden of elementen opnemen die een negatief effect hebben op de gezondheid van mens en dier (net als korstmossen en schimmels). - Voor de biodiversiteit: de wortels van de struikhei produceren een

	stof die de groei van andere planten verhindert. Zij gunt met andere woorden haar concurrenten het daglicht niet!
Gelijkende soorten	- De "echte" heide, dat wil zeggen de soorten van het <i>Erica</i> -geslacht, verwant aan de <i>Calluna</i> , zoals de <i>Erica tetralix</i> , de gewone dophei.

Gewone dopheide in het midden van struikheide (CC- Willow)

VOOR MEER INFO

[Natura 2000-gebieden](#)

Europese richtlijnen:

- [De 'Vogelrichtlijn' van 2009](#)
- [De 'Habitatrichtlijn' van 1992](#)

